

ських організацій, які об'єднують представників різних юридичних професій. Призначати на посаду керівника Департаменту повинен Генеральний прокурор з числа визначених кандидатів цією конкурсною комісією.

Отже, при формуванні кадрового складу Державного бюро розслідувань, потрібно частково реформувати систему органів прокуратури, а саме створити нові структурні підрозділи органів прокуратури, які будуть займатися здійсненням нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Державним бюро розслідувань та підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях. При цьому їх потрібно наділити особливими гарантіями незалежності, адже це все може вплинути на якість роботи Державного бюро розслідувань.

Свида О. Г.

доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ЗАСАДА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

На теперішній час Державне бюро розслідувань (ДБР) лише проходить важливу стадію свого становлення, водночас цілком можна стверджувати, що після завершення цього процесу воно займе одне з провідних місць у системі правоохоронних органів, забезпечуючи відповідно до покладених на ДБР завдань із розслідування вчинених високопосадовцями злочинів у межах функцій, визначених чинним законодавством. Вже із цього можна зробити висновок, що з максимальною вірогідністю з боку таких високопосадовців робитимуться усі спроби, аби перешкодити законній діяльності ДБР щодо притягнення їх до відповідальності. Функціонування ДБР, як і інших державних інститутів, базується на визначених у ст. 3 Закону України «Про ДБР» засадах. І лише неухильне додержання встановлених законодавством засад дозволить ДБР успішно виконувати поставлені перед ним завдання.

У цьому контексті постає на порядок денний необхідність забезпечити належні умови функціонування для цього нового правоохоронного органу, насамперед його незалежність. У статті 3 Закону визначено таку засаду та сформульовано її як «незалежність та пер-

сональна відповідальність кожного працівника ДБР», а у ст. 4 визначено гарантії незалежності Бюро.

В той же час положення стосовно незалежності Бюро неможна абсолютизувати та ототожнювати з його ізольованістю від інших суб'єктів, що діють в державі. Перш за все йдеться про місце Бюро в державному правоохоронному механізмі, про його взаємодію з органами влади, що належать до різних гілок влади, а також про його роль в системі стримувань і противаг. Водночас слід окремо підкреслити, що ДБР не слід вважати політичним інститутом, а отже воно обов'язково повинно бути осторонь від будь-яких політичних процесів, в центрі ж його уваги повинні перебувати виключно питання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Засада незалежності як умова функціонування правоохоронних органів знайшла відображення у міжнародних актах, серед яких можна виділити Резолюцію Комітету Міністрів Ради Європи № (97) 24 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією», в якій міститься норма, відповідно до якої держави для ефективної боротьби з корупцією зобов'язані: «Гарантувати, що ті, хто відповідає за запобігання, розслідування, судове переслідування і судові рішення по випадкам корупції, мають незалежність і автономність, відповідні їх функціям, є вільними від впливу та мають ефективні засоби для того, щоб зібрати докази, захищаючи людей, які допомагають владі у боротьбі з корупцією, і зберігаючи конфіденційність розслідувань» (принцип 3). Тут також можна згадати про Рекомендацію Комітету Міністрів Ради Європи № (2000)10 «Про кодекси поведінки державних службовців» та додаток до неї, в яких сформульовані орієнтовні правила поведінки для державних службовців, у тому числі і для прокурорів, реалізація яких є можливою лише за умов їх незалежного функціонування у межах, визначених законодавством відповідної країни тощо.

Отже, можна сказати, що положення правових актів міжнародного характеру дозволяють виокремити такі критерії оцінки наявності незалежності Державного бюро розслідувань: рівень забезпечення гарантій незалежності ДБР; засади призначення на посади, переміщення та звільнення працівників ДБР; суб'єкт призначення та звільнення; строки перебування керівних працівників на посаді; захист ДБР від втручання в її функціонування з боку інших державних та недержавних суб'єктів; незалежність працівників ДБР всередині прокурорської системи, рівень забезпечення соціальних та інших гарантій захисту прокурорів.

У зв'язку із цим варто висловити деякі зауваження.

Зокрема, у чинному Законі про ДБР досить невдало сформульовано засаду незалежності, а саме: «незалежність та персональна від-

повідальність кожного працівника ДБР», оскільки уявляється, що в цьому випадку синтетично об'єднано в одна дві різні за змістом засади. У зв'язку з цим слід є доцільним в ході подальших законопроектних робіт із вдосконалення законодавства про ДБР запропонувати у статті 3 Закону про ДБР їх роз'єднати та сформулювати положення щодо незалежності таким чином: «Державне бюро розслідувань організовується і діє на засадах: ... незалежності ДБР, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на працівників ДБР при виконанні службових обов'язків».

Іншим важливим аспектом забезпечення незалежності працівників ДБР є питання щодо притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Водночас питання щодо підстав, порядку, особливостей, гарантій в процесі здійснення дисциплінарного провадження тощо взагалі не врегульовані в чинному Законі про ДБР. Вважаємо, що ці питання є надто важливими, щоб в цьому разі здійснювалося відсилання до інших норм законодавства, а тому вони повинні бути в обов'язковому порядку включені безпосередньо до тексту Закону про ДБР, особливо зважаючи на ту категорію справ, розслідуванням якою займатиметься Бюро. Вважаємо, що в цьому випадку можуть бути взяті за зразок відповідні положення Закону України «Про прокуратуру», що повинно стати запорукою забезпечення незалежності працівників Бюро, умовою успішного функціонування цього нового правоохоронного органу.

Селезньов В. А.

доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЕРІВНИХ ПОСАД СИСТЕМИ

Створення, та організація діяльності Державного Бюро Розслідування в Україні є актуальним завданням сьогодення як для законодавців, так і для усієї правоохоронної системи України в цілому.

Концептуальним є те, що досудове слідство повністю виводиться з системи органів прокуратури України, а підслідні раніше прокуратурі категорії кримінальних проваджень переносяться згідно з діючим кримінально-процесуальним кодексом України, до підслідності ДБР України. Таким чином вирішується проблема щодо усунення по-